פתח באשרי וסיים באשרי. אלמא תדא היא דאשרי כל חוסי בו־סיומא דלמה רגשו גויס הוא: **בריוני.** פריצים: **חטאים כציב.** קרי ביה חטאים שנאמר לר"מ כל דבר שהוא בסוף קרוי שפילו של דבר: **סמוכים לעד לעולם.** בדברי תורה כתיב [אחרי] נאמנים כל פקודיו סמוכים כל פקודיו עשויים באמת ויצר ולעולם ולא בדבר רק: **כלום יש עבד שמורד ברבו.** ויבא להכחיש את דברי הנביא: **אמור לו כלום יש כן כו'** • והא חזינן הכא דהוה: **הכא נמי הוה.** סופיה להיות: **ואמר שירה.** כנגד כולם אמר שירה לכשברתה רוח הקודש עליו: תורה אור

וכל קרבי. על שם קרבי אמו שדר בתוכן: **מאי משמע.** דעל יום המיתה נאמר: **כל ורא'ה וכו'.** הוא סבר דהכי בעי מאי שנא קרביים דנקט: **המשם ברכי נפשי.** לעיל חייב לה: **מאי דכתיב מי כהחכם ומי יודע פשר דבר.** משום דאיירי בסופה בעמוד ב בשמיכתה נאלמה לתפלה נקט ליה: **דאשכחן דאול אליהו נגבי אחאב.** דכתיב ויאל אליהו להראות אל אחאב: **יהורם אול נגבי אלישע.** כשהלכו על מואב הוא ויהושפט (במלכים ב ג), דמתוך שנא היו הולכים זה אצל זה נא היה מוכיחו על שנא עשה אשה: **כבשי דרחמנא.** סתריס הקבה"ם כמו ריש בכבשא (חולין ל' נב:) בהמנת האפר: **נגזרה גזרה.** שתמות: **מקובלני מבים אבי אבא.** דוד שרחה את המלאך וחרבו שלופה בידו בסוף ספר שמואל (ב כד) ולא מנע עצמו מן הרחמים: אבי

כל פרשה שהיתה חביבה על דוד פתח בה "באשרי" וסיים בה "באשרי" - פתח "באשרי" דכתיב °אשרי האיש" וסיים "באשרי" דכתיב °אשרי כל חוסי בו": הנהו בריוני דהוו בשבבותיה דר"מ והוו קא מצערו ליה טובא הוה קא בעי ר' מאיר רחמי עלויהו כי היכי דלימותו ויבא אמרה לי' ברוריא אשתו דביתהו מאי דעתך משום דכתיב °יתמו חטאים" מי כתיב "חוטאים" "חטאים" כתיב ועוד שפיל לסיפיה דקרא "ורשעים עוד אינם" ביון דיתמו חטאים, ורשעים עוד אינם, אלא °בעי רחמי עלויהו דלהדרו בתשובה ורשעים עוד אינם, בעא רחמי עלויהו והדרו בתשובה: אמר לה ההוא צדוקי לברוריא כתיב °רני עקרה לא ילדה, משום דלא ילדה רני? אמרה ליה שטיא שפיל לסיפיה דקרא דכתיב "כי רבים בני שוממה מבני בעולה אמר ה'" *אלא מאי "עקרה לא ילדה"? רני כנסת ישראל שדומה לאשה עקרה שלא ילדה בנים לגיהנם כותייכו: א"ל ההוא צדוקי לר' אבהו כתיב °מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו" וכתיב °לדוד מכתם בברחו מפני שאול במערה" הי מעשה הוה ברישא, מכדי מעשה שאול הוה ברישא, לכתוב ברישא? אמר ליה אתון דלא דרשיתון סמוכין קשיא לכו, אנן דדרשינן סמוכים לא קשיא לן *דא"ר יוחנן סמוכין מן התורה מנין שנא' °סמוכים לעד לעולם עשוים באמת ויישר) למה נסמכה פרשת אבשלום לפרשת גוג ומגוג? שאם יאמר לך אדם כלום יש עבד שמורד ברבו, אף אתה אמור לו כלום יש בן שמורד באביו, אלא הוה, הכא נמי הוה: אמר ר' יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מאי דכתיב °פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה" כנגד מי אמר שלמה מקרא זה, לא אמרו אלא כנגד דוד אביו שדר ברחמשה עולמים, ואמר שירה: דר במעי אמו ואמר שירה שנאמר °ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו", יצא לאויר העולם ונסתכל בכוכבים ומזלות ואמר שירה שנאמר °ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, ברכו ה' כל צבאיו וגו', ינק משדי אמו ונסתכל בדדיה ואמר שירה שנאמר °ברכי נפשי את ה' ואל תשכחי כל גמוליו" מאי "כל גמוליו"? אמר ר' אבהו שעשה לה דדים במקום בינה, טעמא מאי? אמר (רבי) יהודה כדי שלא יסתכל במקום ערוה, רב מתנא אמר כדי שלא יינק ממקום הטנופת) ראה במפלתן של רשעים ואמר שירה שנאמר °יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה" נסתכל ביום המיתה ואמר שירה שנאמר °ברכי נפשי את ה', ה' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת" מאי משמע (ה) דעל יום המיתה נאמר? אמר רבה בר רב שילא מסיפא דענייא דכתיב °תסתיר פניך יבהלון תוסף רוחם יגועון וגו'" רב שימי בר עוקבא ואמרי לה מר עוקבא הוה שביח קמיה דר' שמעון בן פזי והוה מסדר אגדתא קמיה דר' יהושע בן לוי אמר ליה מאי דכתיב °ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו? אמר ליה בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם: *מדת בשר ודם צר צורה על גבי הכותל ואינו יכול להטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים והקב"ה אינו כן, צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים (והיינו דאמרה חנה °אין קדוש כה' כי אין בלתך ואין צור כאלהינו - מאי "אין צור כאלהינו"? אין צייר כאלהינו *מאי "כי אין בלתך"? אמר ר' יהודה בר מנסיא אל תקרי כי אין בלתך אלא אין לבלותך-שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם: מדת בשר ודם מעשה ידיו מבלין אותו והקב"ה מבלה מעשיו) אל אנא הבי קא אמינא לך הני המשה ברכי נפשי כנגד מי אמרן דוד? לא אמרן אלא כנגד הקב"ה וכנגד נשמה מה הקב"ה מלא כל העולם אף נשמה מלאה את כל הגוף מה הקדוש ברוך הוא רואה ואינו נראה אף נשמה רואה ואינה נראית מה הקב"ה זן את כל העולם כלו אף נשמה זנה את כל הגוף מה הקב"ה טהור אף נשמה טהורה מה הקב"ה יושב בחדרי חדרים אף נשמה יושבת בחדרי חדרים, יבא מי שיש בו המשה דברים הללו וישבח למי שיש בו חמשה דברים הללו: אמר רב המנונא מאי דכתיב °מי כהחכם ומי יודע פשר דבר? מי כהקדוש ברוך הוא שיודע לעשות פשרה בין שני צדיקים בין חזקיהו לישעיהו: חזקיהו אמר ליתי ישעיהו גבאי דהכי אשכחן באליהו דאול לגבי אחאב (שנאמר °וילך אליהו להראות אל אחאב) ישעיהו אמר ליתי חזקיהו גבאי דהכי אשכחן ביהורם בן אחאב דאול לגבי אלישע, מה עשה הקב"ה, הביא יסורים על חזקיהו ואמר לו לישעיהו לך ובקר את החולה שנאמר °בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר ה' (צבאות) צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה וגו'" מאי כי "מת אתה ולא תחיה? מת אתה בעולם הזה ולא תחיה לעולם הבא, אמר ליה מאי כולי האי? אמר ליה משום דלא עסקת בפריה ורביה, א"ל משום דחזאי לי ברוח הקדש °דנפקי מינאי בנין דלא מעלו, א"ל בהדי כבשי דרחמנא למה לך, מאי דמפקדת איבעי לך למעבד ומה דניחא קמיה קודשא בריך הוא לעביד, אמר ליה השתא הב לי ברתך אפשר דגרמא זכותא דידי ודידך ונפקי מנאי בנין דמעלו, א"ל כבר נגזרה עליך גזירה, א"ל: בן אמוץ כלה נבואתך וצא כך מקובלני מבית אבי אבא °אפי' חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים, אתמר נמי רבי יוחנן ורבי *(אליעזר) דאמרי תרוייהו אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים שנא' °הן יקטלני לו איחל (ב): א"ר

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מאי משמע אמר רבה בר ר' שילא כ"ל דביום המיתה: (ב) שם הן יקטלני לו איחל לשון יחב ליה בהתיה נפק מיניה מנשה ובשקה יומא בתרעא מנשה חיה וכבשקה מיית קרי אנפשיה וכלי כליו רעים [ישעיה נב] אמר רב חנן אפילו בעל: (ג) רש"י ד"ה סמוכים וכו' סמוכים לעד סמיכת כל ·

רב נסים גאון

אמר לה ההוא מינא לברוריא. ברוריא היא בתו של ר' חנינא בן תרדיון והיא היתה אשתו של ר' מאיר ואית' בפירקא קמא דמסכת ע"ז (דף יח) ברוריא דביתהו דר' מאי' ברתי' דר' חנניה בן תרדיון דואי וכבר למדה הרבה חכמות לפני החכמים כדאמרינן בפסחים בפ' תמיד (דף סכ:) אמר ליה ומה ברוריא דביתהו דר' מאיר ברתי' דר' חנניה בן תרדיון דדות בטרא תלת מאה (משמעי' [שמעתתא] ביומא מתלת מאה רבותא: **למה** נסמכה פרשת אבשלום לפרשת גוג ומגוג. פרש' גוג ומגוג הוא המזמור הראשון שכתוב בו יתיצבו מלכי ארץ *קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג והתם בפרק לפני אריתיהן של נים (ע"ז דף ג) גרסי' לעתיד באים אומות העולם ומתגיירין ומניחין תפילין בראשיהן ותפילין בזרועותיהן ומזוזה בפתחיהן כיון שרואין מלחמת גוג ומגוג אומר להם על מי אתם באים על ה' ועל משיחו שנא' (תהלים ב) למה רגשו גוים [וגו'] יתיצבו מלכי ארץ מיד כל אחד ואחד מנתק מוסרותיו והולך לו שנא' ונתקה את מוסרותימו וגו' וכולא בריתא: *) פס ריבר תכר קלת. ומי' לעיל ז' ב'

נושא

יתמו חטאים ולא יתמו חוטאים - מעשה בברוריים שהציקו לר"מ תגובתו לזה ודבריה של ברוריה אשתו

מבנה

⌂ ברוריה

צדוקי

"שפיל לסיפיה דקרא"

נושא

להסביר הא דכתיב "רני עקרה לא ילדה"

נושא

למה הקדימו בספר תהילים מזמור על בריחת דוד מאבשלום למדמור בענין שאול שהיה הרבה לפני כן

* מטרת הסוגריים לדילוג כדי להקל על הקריאה ולשמור על הרצף. בתוכם מובא המקור לדרוש סמוכים

מבנה

✉ I-II דרשות הקשורות לחמשה "ברכי נפשי" בתהילים ק"ג - ק"ד (בסיס לסימון זה - עי' רש"י ד"ה חמשה)

נושא

בתהילים ק"ג - ק"ד מוזכר חמשה פעמים "ברכי נפשי": דוד המלך אמר שירה על כך שדר בחמשה עולמות

נושא

עוד דרשה בתהילים ק"ג - ק"ד

מבנה

⌂ (מעקב) שאלות ☰ תשובות

מבנה

△ חמשה "ברכי נפשי" בתהילים ק"ג - ק"ד כנגד מי אמרן דוד

נושא

מפגש חזקיהו וישעיהו • חזקיהו וישעיהו ויכוח בינהם מי צריך לבא למי • תוכחת ישעיהו לחזקיהו על שלא קיים מצות פרו ורבו

תת נושא

אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים

* סוגריים אלו הם לשם דילוג כדי לשמור על רצף העולמות של דוד. בתוך הסוגריים הגמ' מסבירה מהי "כל גמוליו" שמופיע בפסוק תהילים ק"ג: ב

** נקודה ארוכה זו מסמנת המפגש בין ר' שימי עם ר"ש בן פזי בדרשת הפסוקים

* סוגריים אלו אינם לשם דילוג אלא להראות דעד כאן היתה הדרשה על הפסוק בתהילים פרק כ"ג. בתוך הסוגריים הגמ' מביאה ראיה מהפסוק בס' שמואל. אחרי הסוגריים הגמ' חוזרת לפסוקים בתהילים ק"ג - ק"ד